

Aleg. 166.

Sprawozdanie

Komisji budżetowej o sprawozdaniu i wnioskach Wydziału krajowego „w przedmiocie akcyi pomocniczej z powodu klęsk powodziowych w r. 1893“ oraz o wniosku posła Skalkowskiego i towarzyszy przedłożonym Wysokiej Izbie „z powodu klęsk nieurodzaju i powodzi, które dotknęły rolników w kraju naszym w roku ubiegłym“.

Wysoki Sejmie!

Na pierwszym posiedzeniu sejmowem w dniu 10. b. m. przedłożył poseł Skalkowski i towarzysze wniosek dążący do złagodzenia zgubnych następstw klęsk nieurodzaju i powodzi które dotknęły kraj nasz w r. z. W pierwszym ustępie tego wniosku proponowali wnioskodawcy, „aby wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, iżby przedstawił Sejmowi jak najrychlej odpowiednie wnioski co do wyznaczenia z funduszków krajowych stosownej sumy, któraby umożliwiła udzielenie pomocy ludności włościańskiej zagrożonej głodem i pozbawionej środków do poczynienia zasiewów wiosennych, niemniej też znajdującym się w podobnie trudnem położeniu właścicielom mniejszych folwarków i dzierżawcom“.

Sprawozdanie o „akcyi pomocniczej z powodu klęsk powodziowych w 1893 r.“ żądane przez posła Skalkowskiego i towarzyszy w powyższym ustępie wniosku, przygotowane już dawniej przez Wydział krajowy, przedłożył Wydział krajowy wys. Sejmowi na posiedzeniu 13. t. m., a wys. Izba sprawozdanie to, oraz wspomniany wyżej wniosek posła Skalkowskiego przekazała komisji budżetowej do rozrządzenia i przedłożenia sobie odpowiednich wniosków. Komisya spełniwszy to zadanie przedstawia co następuje:

Wskutek długotrwałych deszczów w ciągu czerwca, lipca i sierpnia roku ubiegłego wezbrały wszystkie rzeki i rzeczki w naszym kraju a w szczególności potoki górskie i dwukrotną powodzią: najprzód 5. i 6. czerwca, następnie większym jeszcze wylewem 11., 12. i 13. sierpnia zniszczyły wiele okolic w 37 powiatach, zburzyły lub uszkodziły 3.587 budynków, zabrały lub zasypały kamieniami i piaskiem przeszło 41.286 morgów gruntów ornych, zniszczyły zboże i zamuliły trawy na przestrzeni 276.521 morgów ziemi ornej i łąk, uszkodziły wiele dróg krajowych i budowli wodnych. Wydział krajowy w sprawozdaniu swoim przedłożonem Sejmowi wymienił środki które zarządził sam i które przedsięwziął c. k. rząd w celu niesienia pomocy doraźnej poszkodowanym powodziami; mianowicie: podał w sprawozdaniu wykazy zasiłków rozdanych w powiatach za pośrednictwem Wydziałów powiatowych

a zaczerpniętych ze skarbu krajowego, oraz przytoczył wykaz kwot rozdzielonych w tychże powiatach przez c. k. Namiestnictwo z sumy danej ze skarbu państwa. Równocześnie wydał Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo rozporządzenie w celu zebrania dokładnych dat o rozmiarach klęski zrządzonej przez powódź.

Te zarządzenia przedsięwzięte przez Rząd i Wydział krajowy, wydane rozporządzenia i złożone wykazy przytoczył Wydział krajowy w sprawozdaniu przedłożonem wys. Sejmowi i w dodanych do niego alegatach; przeto nie będziemy tu tego powtarzać szczegółowo. Streszczając je tylko powiemy, że na doraźną pomoc po pierwszej i drugiej powodzi dano: po 1 sze Wydział krajowy z skarbu krajowego 30 050 zł, którą to sumę rozdzieliły Wydziały powiatowe od 7 czerwca do 20 października w 22 powiatach w zasiłkach na zakup żywności dla ludności wiejskiej dotkniętej klęskami elementarnymi. Po 2-gie Cesarz z szkatuły własnej dał 6.000 zł. a w. zaś c. k. rząd, wskutek rozporządzenia cesarskiego z 23. sierpnia r. z. udzielił z skarbu państwa sumę 150.000 zł. w. a. które to sumy rozdzieliło c. k. Namiestnictwo za pośrednictwem starostw między poszkodowane powodzią powiaty, częścią na zapomogi w celu przedewszystkiem zakupu zboża na zasiewy zimowe, powtóre dla pokrywania wydatków na roboty użytku publicznego, jako to: na budowę i naprawę dróg i mostów i przywrócenie komunikacyj przerwanych przez powódź, na obwałowanie rzek, osuszanie bagien i t. p. których to robót wykonanie przysporzyło zarobku dla ludności nawiedzanej klęską wylewów.

Wspomnieliśmy już wyżej, że Wydział krajowy zawezwał Wydziały powiatowe o zebranie i nadesłanie dat dokładnych wykazujących rozmiar klęski i ocenienie szkód wyrządzonych przez powódź w 1893 r. Wskutku tego zawiązania, 32 Wydziałów powiatowych nadesłało szczegółowe wykazy szkód zrządzonych przez wylewy, zaś cztery Wydziały przedstawiły ogólnikowe tylko ocenienie szkód, a jeden Wydział, mianowicie nowosądecki nie nadesłał żadnego wykazu, lecz tylko ogólnikowy raport, iż znaczne szkody powódź w powiecie tym zrządziła. Otóż z tych wykazów przytoczonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego, widzimy, że szkody zrządzone powodziami w 1893 r. w tych 36 powiatach, z których wykazy nadesłano, były bardzo wielkie. Albowiem wezbrane wody: zabrały całkiem grunta orne na przestrzeni 15.688 morgów, zasypały kamieniami i żwirem grunta orne na przestrzeni 25.598 morgów, zatopiły zboża i trawy na przestrzeni 171.416 morgów gruntów włościańskich i na 57.819 morgach gruntów dworskich, a samą szkodę w plonach zatopionych oceniono na 4,584 276 zł. w. a. uniosły, zniszczyły lub uszkodziły 3.587 budynków, zniszczyły lub uszkodziły wiele dróg publicznych i mostów, a szkody zrządzone przez powódź na drogach i mostach obrachowano na 326.288 zł, zniszczyły wiele budowli wodnych w których szkodę obliczono na 139 881 zł. Ogół szkód obliczonych szczegółowo w tych wykazach a zrządzonych przez powódź w r. z. w 36 powiatach, wynosi sumę 9,850.927 zł. w. a. Według tych szczegółowych wykazów, wylew wód poczynił szkody w 1 684 gminach zamieszkałych przez 487 318 rodzin, z których 72.020 rodzin było poszkodowanych przez powódź.

Lecz nietylko w tych 36 powiatach, których Wydziały przedłożyły szczegółowe ocenienie szkód zrządzonych tam przez powódź, ale także w powiecie nowosądeckim powódź zrządziła wielkie spustoszenia, o co uskarżał się Wydziałowi krajowemu tameczny Wydział powiatowy. Nadto według urzędowych raportów, w dziesięciu powiatach jest dotkliwy brak paszy dla bydła, mianowicie w powiatach: kamioneckim, kolbuszowskim, mościskim, rawskim, rzeszowskim, samborskim, sokalskim, staromiejskim, złoczowskim i żółkiewskim, a to z powodu, iż w powiatach tych zebrano, wskutku słyty, mało paszy a nadpsutej.

Jednak aby poznać cały rozmiar klęsk elementarnych, które w roku ubiegłym dotknęły kraj nasz a szczególnie ludność w nim rolniczą, należy rozważyć, że prócz szkód zrządzonych powodziami czerwcową i sierpniową r. z., ocenionych szczegółowo w wykazach dołączonych do sprawozdania Wydziału krajowego, wyrządziły także olbrzymią szkodę w zbiorach

na całej przestrzeni naszego kraju długotrwałe deszcze i śloty w porze dojrzewania zboża i żniw, wskutek czego znaczna część zboża porosła na pniu lub pożęta i zniszczała. Na olbrzymią wy-
nikłą stąd szkodę zwrócił uwagę Wysokiemu Sejmowi wniosek przedłożony przez posła Skalko-
wskiego i towarzyszy a roztrząsany przez komisję budżetową.

Lecz szkód wszystkich zrzędzonych nawet przez same powódzie w 36 powiatach
a ocenionych na 9,850.927 zł w a. nie jest w stanie bynajmniej wynagrodzić ani skarb pań-
stwa ani skarb kraju naszego. Starac się jedynie można, aby zasiłkami bezzwrotnymi lub po-
życzkami danymi na dostarczenie chwilowo żywności dla zniszczonych przez powódź oraz dla
zakupienia zboża na zasiewy i na roboty publiczne, wreszcie w celu dostarczenia większego
zarobku dla ludności, usunąć lub złagodzić przynajmniej najgorsze następstwa tych klęsk ele-
mentarnych.

Wydziały powiatowe z 30 powiatów zniszczonych powodziami w r. z. przedłożyły
także wykazy, w których przytoczyły kwoty potrzebne dla usunięcia złych następstw zniszczeń
zrzędzonych przez powódzie. Mianowicie: że dla włościan, których pola zalały wezbrane wody
i zniszczyły plon tych pól przed zbiorem, potrzeba na wyżywienie 646.611 zł. w. a.; na za-
kupno paszy dla inwentarza będącego własnością tych włościan potrzeba 592.658 zł.; na za-
kupno zboża na zasiewy ozime 263.622 zł.; na zakup zboża na zasiewy wiosenne dla włościan
potrzeba 373.151 zł. w. a.; na naprawę dróg uszkodzonych powodzią 203.487 zł. w. a. na re-
konstrukcję zniszczonych budowli wodnych i budowę nowych a nieolizowanych 304.420 zł. w. a.
Przeto według tych wykazów złożonych przez Wydziały powiatowe, potrzeba w 30 powiatach
dla usunięcia wszystkich złych następstw klęski powodziowej 2,434.145 zł. w. a.

Jednak ani Wydział krajowy, ani komisya budżetowa nie mogą doradzać Wysokiemu
Sejmowi, aby domagał się z skarbu państwa i uchwalał z skarbu krajowego tak wielkie za-
siłki, iżby pokryły nietyko sumę 2,434.145 zł. żadaną dla usunięcia wszystkich złych następstw
powodzi w 30 powiatach, ale także któraby pokryła zasiłki dla tych powiatów zniszczonych
przez wylewy rzek, których Wydziały powiatowe nie złożyły szczegółowych wykazów. Obok
tego należy zważyć, że znaczną część sumy 646.611 zł. żadanej w wykazach Wydziałów powia-
towych na zasiłki dla wyżywienia ludności w gminach nawiedzonych powodzią, zastąpią sumy
przeznaczone na naprawę dróg uszkodzonych powodzią i na rekonstrukcję zniszczonych przez
wylew rzek budowli wodnych; albowiem sumy wyznaczane na te roboty powiększą znacznie za-
robek ludności tych okolic, przeto dostarczą jej pieniędzy na zakupienia żywności lub zboża
do siewu.

Wydział krajowy w sprawozdaniu swoim przytoczywszy wykazy mieszczące ocenie-
nie szkód zrzędzonych w 36 powiatach przez wylew rzek i przybliżone obrachowanie ile po-
trzeba pieniędzy dla usunięcia wszystkich złych następstw klęski powodziowej w 30 tylko
powiatach, przystąpił następnie do przedstawienia akcyi pomocniczej dla złagodzenia skutków
klęski powodziowej.

Mianowicie: Wydział krajowy przedstawił, że chociaż nie rozporządzał jakimkolwiek
kredytem któryby Sejm wyznaczył w budżecie na r. 1893 dla niesienia pomocy ludności do-
tkniętej klęską powodzi, której nie przewidywano, jednak zaraz po otrzymaniu wiadomości
o powodziach, wydał, za pośrednictwem Wydziałów powiatowych, od 6 czerwca do 20 pa-
ździernika r. z. 30.050 zł w. a. na bezzwrotne zasiłki udzielone na zakup żywności dla ludności
wiejskiej dotkniętej klęskami elementarnymi w 22 powiatach wymienionych w dołączonym do
sprawozdania wykazie, oraz zażądał pomocy od c. k. rządu. C. k. Namiestnictwo, oprócz
6.000 zł. w. a. danych przez Najjaśniejszego Pana z prywatnej szkatuły, rozdzieliło za pośred-
nictwem starostw 150.000 zł. w. a. wyznaczonych skarbu państwa na mocy rozporządzenia
cesarskiego z 23 sierpnia r. z., między wszystkie powiaty zniszczone powodzią, przeznaczając
rozdzielane kwoty częścią na zasiłki bezzwrotne dla najouboższej ludności dla zakupienia zboża

na zasiew, na poprawę domów uszkodzonych przez wylew wód, na umożliwienie przetrzymywania inwentarza żywego, zaś w największej części na roboty użytku publicznego w okolicach zniszczonych powodzią, w celu dostarczenia zarobku dla ludności włościańskiej oraz w celu naprawienia szkód zrządzonych przez wylew rzek lub dla zapobieżenia tym wylewom.

Dalej Wydział krajowy w sprawozdaniu przytoczył, iż oprócz wspomnianych wyżej 150.000 zł. w. a. danych bezzwotnie z skarbn państwa na mocy rozporządzenia cesarskiego z 23 sierpnia r. z., Rada państwa ustawą z 27 grudnia r. z. wyznaczyła z skarbu państwa 200.000 zł. w. a. jako bezzwotny zasiłek w celu niesienia dalszej pomocy dla ludności kraju naszego zniszczonej powodziami, a suma ta zostaje jeszcze w całości do użycia. Następnie wspomniał Wydział krajowy, że w dwóch wnioskach swoich przedłożonych Wysokiej Izbie na teraźniejszej sesyi, wykazał potrzebę, aby Sejm wyznaczył 74 000 zł. w. a. na rekonstrukcję dróg krajowych, poprzerywanych lub uszkodzonych w r. z. przez wody wezbrane, a 92.313 zł. na budowie ochronne przy rzekach karpaskich, których to budowli nagłą potrzebę wykazały powodzie zeszłoroczne. Przeto Wydział krajowy zażądał już w dwóch innych swych przedłożeniach, wyznaczenia z skarbu krajowego 166.313 zł. w. a. na roboty publicznej użyteczności w okolicach zniszczonych w r. z. wylewami rzek, których to robót wykonanie dostarczy znacznego zarobku tamecznej ludności wiejskiej a przeto dostarczy jej części pieniędzy potrzebnej na zakup żywności i ziarna do siewu. Wreszcie w końcu swego sprawozdania przedłożył Wydział krajowy Sejmowi następujące wnioski w celu niesienia dalszej pomocy gospodarzom wiejskim dotkniętym powodziami w r. z.

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie akcji pomocniczej z powodu klęsk powodziowych w r. 1893

2. Sejm przyznaje do rozporządzenia Wydziału krajowego na zasiłki dla gospodarzy wiejskich w okolicach nawiedzonych w r. 1893 powodziami, sumę 100.000 zł. w. a., z zastrzeżeniem, że ma być z niej przedewszystkiem pokryty wydatek dotychczas na ten cel poniesiony.

Sejm wstawia do budżetu krajowego za rok 1894 sumę 100 000 zł. w. a. na zasiłki pod 2. wskazane.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby stosownie do potrzeb wykazanych urzędownie przez Wydziały powiatowe w porozumieniu z c. k. Starostwami, wyjednał z c. k. skarbu państwa w drodze konstytucyjnej bezprocentową pożyczkę dla potrzebujących pomocy gospodarzy wiejskich, dotkniętych w r. 1893 powodziami, na zakupno nasion na zasiewy, w wysokości 500.000 zł. w. a., zwrotną, pod gwarancją kraju, w sześciu równych ratach rocznych, począwszy od dnia 1 stycznia 1895.

5. Sejm imieniem kraju poręcza zwrot sumy pożyczkowej 500.000 zł. z zastrzeżeniem, że pożyczki będą rozdzielane w porozumieniu i za zgodą Wydziału krajowego i upoważnia Wydział krajowy do zeznania odpowiedniego dokumentu poręczającego.

6. Sejm wzywa c. k. Rząd o wyjednanie w drodze właściwej, ażeby gminom w Galicyi, dotkniętym brakiem paszy wskutek zeszłorocznych powodzi i nieurodzaju, wydano bezpłatnie odpowiednią ilość soli spiżowej posledniejszego gatunku dla poprawienia karmy bydłowej.“

W tych więc wnioskach Wydział krajowy proponuje po 1-sze, aby Wysoki Sejm — oprócz wyznaczenia z skarbu krajowego 74.000 zł. na rekonstrukcję dróg krajowych zniszczonych przez powódź w r. z. i 92.313 zł. żądanych z tego skarbu krajowego na naprawę i uzupełnienie budowli wodnych zniszczonych przez zeszłoroczne wylewy rzek — wyznaczył z skarbu krajowego 100.000 zł., z której to sumy pokrytą byłaby najprzód suma 30.050 zł. wydana już przez Wydział krajowy na dostarczenie w r. z. żywności dla ludności wiejskiej w powiatach

zniszczonych powodzią, zaś reszta tej sumy t j. 69.950 zł. użyta byłaby dalej na zasiłki dla gospodarzy wiejskich w okolicach dotkniętych wylewami wód w r. z. Komisya budżetowa zważywszy: że jeżeli Wysoki Sejm uchwali, jak się spodziewa, dwa wyżej wspomniane wnioski Wydziału krajowego, które przekazał Sejm do rozstrząśnienia swym komisjom drogowej i gospodarswa krajowego, wnioski wyznaczające 166.313 zł. w. a. na rekonstrukcyę dróg krajowych i budowli wydnych zniszczonych przez powódź, a przeto pośrednio na powiększenie zarobku ludności w okolicach powodzią dotkniętych, — zgadza się z wnioskiem Wydziału krajowego przedłożonym w sprawozdaniu tu rozstrząsanem, aby Wysoka Izba przyznała do rozporządzenia Wydziału krajowego na zasiłki bezwrotne dla gospodarzy rolników zniszczonych klęskami elementarnymi w 1893, sumę 100.000 zł. w. a., z zastrzeżeniem, iż z tej sumy ma być przede wszystkim pokryty wydatek 30.050 zł. w. a., poniesiony już dotychczas na tenże sam cel. Uczynić tu winna komisya budżetowa uwagę, że jeśli Wysoki Sejm te trzy wyżej przytoczone wnioski uchwali, udzieli przez to z skarbu krajowego sumę 266.313 zł. dla usunięcia lub złagodzenia złych skutków klęski powodziowej w r. z.

Po 2-gie, Wydział krajowy przypomniawszy w swem sprawozdaniu, iż z skarbu państwa wyznaczono, mocą rozporządzenia cesarskiego z 23 sierpnia, sumę 150 000 zł. jako zasiłek bezzwrotny dla niesienia pomocy ludności w okolicach powodzią zniszczonych, zaś ustawą w grudniu r. z. uchwaloną wyznaczając z skarbu państwa zasiłek bezzwrotny w sumie 800 000 zł. w. a. dla krajów dotkniętych w r. z. klęskami elementarnymi, wyznaczono z sumy tej 200.000 zł. w. a. dla Galicyi, — sądzi słusznie, że pomoc ta z skarbu państwa jest niedostateczną i proponuje, aby Wysoki Sejm wezwał c. k. rząd, iżby wyjednał z skarbu państwa w drodze konstytucyjnej pożyczkę bezprocentową 500.000 zł. w. a. dla gospodarzy wiejskich w Galicyi potrzebujących pomocy a zniszczonych w r. z. powodziami i dodaje, aby Sejm imieniem kraju poręczył zwrot tej pożyczki w sześciu równych rocznych ratach.

Komisya budżetowa zgadza się z tem zdaniem, że oprócz 266.313 zł. w. a. któreby według powyższych wniosków dał skarb krajowy bezwrotnie dla usunięcia najgorszych następstw powodzi zeszłorocznej, i oprócz 350.000 zł., które na tenże cel wyznaczono już z skarbu państwa bezzwrotnie, to jest że oprócz 616.313 zł. (z których dotąd dopiero 180.000 zł. w. a. rozdzielono) potrzeba jeszcze przynajmniej pół miliona zł. w celu usunięcia lub złagodzenia najgorszych skutków powodzi zeszłorocznych. Lecz komisya budżetowa przedstawia inny sposób zebrania tego pół pół miliona zł., sposób słuszniejszy a nadto korzystniejszy tak dla kraju jak dla ludności zniszczonej powodzią. Albowiem komisya budżetowa zważywszy:

Po 1-sze: że skarb państwa w długim szeregu lat dawniejszych ciągnął z naszego kraju dochody a małołożył na podniesienie go pod względem materyalnym. Po 2-gie zważywszy, iż pomimo wielokrotnych żądań i wniosków Sejmu i posłów polskich w Radzie państwa zasiadających, rząd zaniedbał regulacyę rzek w Galicyi, które wskutek tego niszczą co lat parę najżyźniejsze okolice naszego kraju, a skarb krajowy już musiał kilkakrotnie zaciągać wielkie pożyczki dla złagodzenia przynajmniej najgorszych następstw klęsk powodziowych. Po 3-cie zważywszy, iż z mocy ustawy uchwalonej przez Radę państwa w grudniu r. z. wyznaczającej zasiłki bezzwrotne z skarbu państwa dla krajów dotkniętych klęskami elementarnymi w r. r., dano dla Czech, (oprócz doraźnej pomocy udzielonej poprzednio w lecie r. z.) zasiłek bezzwrotny pół miliona zł. w. a. jakkolwiek w Czechach był tylko nieurodzaj z powodu długotrwałej posuszy; zaś dla Galicyi wyznaczono tą ustawą w grudniu uchwaloną tylko zasiłek bezzwrotny 200.000 zł. w. a. Albowiem nie były przedłożone jeszcze wówczas szczegółowe sprawozdania i wykazy przedstawiające wielki rozmiar klęsk, które w r. z. kraj nasz dotknęły; mianowicie nie były przedłożone szczegółowe wykazy wielkich szkód zrządzonych przez powoździe a ocenionych na 9,800.000 zł., obok ogromnych strat jakie poniósł kraj cały przez trzechmiesięczne deszcze, które zniszczyły znaczną część zbiorów na całej przestrzeni Galicyi — i wy-

kazy nieodzownych potrzeb dla wyżywienia ludności w powiatach powodzią zniszczonych, dla dostarczenia jej zboża na zasiew i paszy dla wyżywienia bydła — a wykazy te są teraz przedłożone.

Z tych wszystkich powodów komisya budżetowa sądzi, że skarb państwa powinien krajowi naszemu dotkniętemu tak ciężkimi klęskami w r. z. przyjść w pomoc zasiłkiem bezwrotnym wynoszącym sumę przynajmniej taką jaką wynosił zasiłek otrzymany z tego skarbu przez Czechy. Przeto komisya budżetowa wnosi, aby Wysoki Sejm domagał się, iżby oprócz 150.000 zł., które dano z skarbu państwa w sierpniu r. z. dla niesienia pomocy okolicom Galicyi zniszczonym powodzią i oprócz 200 000 zł. w. a., które wyznaczono z tego skarbu na tenże cel mocą ustawy uchwalonej w grudniu r. z., podwyższono jeszcze teraz, gdy wykazy przedstawiające rozmiar klęski są złożone, zasiłek bezzwrotny z skarbu państwa o 200.000 zł. w. a. Odpowiedni wniosek przedkłada komisya budżetowa w zakończeniu niniejszego sprawozdania. Jeżeli ten wniosek Sejm uchwali a c. k. rząd na drodze konstytucyjnej go przeprowadzi, w takim razie bezzwrotne zasiłki z skarbu państwa dane dla usunięcia najgorszych skutków powodzi i klęsk elementarnych, które w r. z. rozniosły tak wielkie zniszczenie w kraju naszym, wynosiłyby 550 000 zł. w. a.

W następstwie tego podwyższenia o 200.000 zł. w. a. zasiłków bezzwrotnych z skarbu państwa, potrzeba jeszcze przynajmniej 300.000 zł. w. a. dla dopełnienia całej sumy niezbędnej dla złagodzenia najgorszych skutków powodzi i klęsk elementarnych zeszlencowych. Komisya budżetowa po porozumieniu się z naczelnikiem Departamentu skarbowego, członkiem Wydziału krajowego, sądzi, że z funduszków krajowych, mianowicie z funduszu dotacyi kasy krajowej można użyć w r. b. 300.000 zł. w. a. wyłącznie na pożyczki bezprocentowe zwrotne w sześciu następnych latach, pożyczki dawane Radom powiatowym, któreby z kwot pożyczonych udzielały pożyczek bezprocentowych gospodarzom rolnikom zniszczonym przez klęski elementarne, na zakup zboża na zasiewy, na zakup paszy dla inwentarza żywego i na inne nieodzowne potrzeby gospodarze. Zwroty tych pożyczek wpływałyby w sześciu następnych latach do funduszu stanowiącego dotacyę kasy krajowej. Wniosek takiej treści przedstawia komisya na końcu swego sprawozdania.

Ponieważ zaś nietylko włościanie są poszkodowani przez wylewy wód, ale także właściciele małych folwarków i dzierżawcy, których cały tegoroczny zbiór powódź zniszczyła a nawet grunta w części żwirem zasypała, znajdują się w bardzo smutnem położeniu, nie mają ani ziarna na zasiew ani paszy dla bydła, ani pieniędzy na ich kupno; przeto komisya budżetowa we wnioskach swoich przedłożonych Wysokiemu Sejmowi do uchwały, projektuje, że zasiłki i pożyczki bezprocentowe udzielane być mają „gospodarzom rolnikom“ zniszczonym przez klęski elementarne. Nazwa ta „gospodarze rolnicy“ obejmuje tak włościan jak właścicieli małych folwarków i dzierżawców oraz mieszczan w miasteczkach zamieszkałych przez ludność rolniczą.

Jednak oprócz klęski powodzi, wszyscy gospodarze wiejscy w naszym kraju ponieśli w r. z. wielkie szkody przez śloty i deszcze, które zniszczyły zboża i pasze na pniu lub nie pozwoliły ich sprzątnąć. Z tego powodu wielu gospodarzy rolników nie jest w stanie zapłacić podatków przed przyszłymi zbiorami; przeto komisya budżetowa wnosi także, aby Wysoki Sejm wezwał, iżby c. k. rząd polecił władzom skarbowym, aby wstrzymały do końca września r. b. przymusowe ściąganie podatków od podatkujących dotkniętych klęskami elementarnymi.

Natomiast komisya budżetowa zważywszy, iż c. k. rząd polecił już rozdać bezpłatnie 10.000 cetnarów soli gospodarzom wiejskim dla poprawienia nadpsutej paszy dla bydła i wykonanie tego polecenia jest właśnie w toku; zważywszy dalej, że rozpocznie się od 1 lutego r. b. ustawą polecona sprzedaż, po niższych, cenach soli dla bydła, której na podstawie

ilości bydła w dniu 31. grudnia 1890 roku, wyznaczono 147.000 cetnarów dla sprzedania w Galicyi; z tych powodów komisya budżetowa sądzi dzisiaj już zbytecznem 6-ty wniosek Wydziału krajowego o wezwanie rządu, aby wyjednał w drodze właściwej, iżby gminom w Galicyi dotkniętych brakiem paszy wskutek zeszłorocznej powodzi wydano bezpłatnie odpowiednią ilość soli spiżowej poślepniejszego gatunku dla poprawienia karmy bylejącej.

Nakoniec komisya budżetowa mniema, że przedstawiając ogrom klęski zarządzanej przez zeszłoroczne powodie w kraju naszym, uchwalając znaczne zasiłki z skarbu krajowego bynajmniej niebogatemu i domagając się także zasiłków z skarbu państwa dla złagodzenia przynajmniej najgorszych skutków wyrządzonych przez wylewy rzek, należy ponowić tylokrotnie czynione wezwanie, aby c. k. Rząd przedłożył Radzie państwa projekt ustawy mającej na celu systematyczną regulacyę rzek galicyjskich.

Z powodów rozwiniętych w niniejszem sprawozdaniu, komisya budżetowa przedkłada Wysokiej Izbie do uchwały wnioski następujące:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o akcyi pomocniczej z powodu klęsk zarządzonych przez powodie w roku ubiegłym 1893.

2. Sejm przyznaje do rozporządzenia Wydziału krajowego na zasiłki dla gospodarzy rolnych zniszczonych przez klęski elementarne w 1893 r. sumę 100.000 zł. w. a. z zastrzeżeniem, że z niej ma być przede wszystkim pokryty wydatek 30 050 zł. w. a. poniesiony dotychczas na cel wyżej wymieniony. Sumę tę 100.000 zł. w. a. należy zamieścić w XVII rubryce wydatków w budżecie krajowym na rok 1894.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby zważywszy, iż według urzędowych a szczegółowych obrachowań sporządzonych przez Wydziały powiatowe w porozumieniu z naczelnikami powiatów, szkody zarządzone przez powodie w r. z. w 36 powiatach Galicyi oceniono na 9.850927 zł. w. a. nie wliczając w tę sumę szkód zarządzonych przez wylewy rzek w innych powiatach; powtórze zważywszy, że według urzędowych wykazów, dla usunięcia tylko złych następstw klęski powodziowej, potrzeba 1,926.228 zł. w. a. na czasowe wyżywienie ludności włościańskiej w okolicach zniszczonych powodziami, na zakup zboża do siewu dla włościan i na zakup paszy dla bydła będącego własnością włościan, (nie wliczając już do powyższej sumy kwot potrzebnych na naprawę dróg, mostów i budowli wodnych zniszczonych przez powodie), — wyjednał z c. k. skarbu państwa na drodze konstytucyjnej, oprócz zasiłku 200.000 zł. w. a. przyznanego dla Galicyi ustawą z 27. grudnia 1893 r., zasiłek bezzwrotny 200.000 zł. w. a. na pokrycie części wymienionych wyżej potrzeb w celu złagodzenia najgorszych skutków powodzi.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby z funduszków krajowych, a mianowicie z funduszu dotacyi kasy krajowej, użył, w miarę potrzeby 300.000 zł. w. a. wyłącznie na pożyczki bezprocentowe udzielane Radom powiatowym, które z kwot przez się pożyczonych udzielać będą pożyczek bezprocentowych gospodarzom rolnikom zniszczonym w roku zeszłym przez klęski elementarne, na zakup zboża na zasiewy, na zakup paszy dla inwentarza żywego i na inne nieodzowne potrzeby gospodarze. Pożyczki te będą zwracane w sześciu rocznych równych ratach począwszy od roku 1895. Zwroty te wpływać mają do funduszu stanowiącego dotacyę kasy krajowej.

5. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na drodze konstytucyjnej wyjednał uwolnienie od stempli, opłat i należności skarbowych, zapisy dłużne i wszelkie dokumenta prawne, dziające z powodu zaciągnięcia pożyczek wymienionych w powyższej 4-iej uchwale sejmowej z funduszu krajowego przez Rady powiatowe a od tychże Rad przez poszkodowanych klęskami elementarnymi.

6. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby polecił władzom skarbowym w Galicyi, iżby wstrzymały do końca września r. b. przymusowe ściąganie podatków od podatujących dotkniętych klęskami elementarnymi w roku zeszłym.

7. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby ponownie przedłożył Radzie państwa projekt ustawy mającej na celu systematyczną regulację rzek galicyjskich.

8. Wszystkie petycje wniesione do Sejmu o zapomogi bezzwrotne lub pożyczki bezprocentowe z powodu zniszczeń zrządzonych przez powódzie i klęski elementarne przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu, aby zbadawszy stan rzeczy, uwzględnił je jak najrychlej w miarę i sposób wskazany w powyższych uchwałach lub odstąpił te petycje Radom powiatowym, które zbadawszy stan rzeczy przedstawiony w każdej petycyi, uwzględnią żądania petentów w miarę potrzeby i odpowiednio powyższym uchwałom, z kwot danych pod rozporządzenie Rad lub pożyczonych im bezprocentowo na mocy powyższych uchwał. Mianowicie z tem poleceniem przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu następujące petycje wniesione do Sejmu o zapomogi lub pożyczki z powodu zniszczenia przez powódzie i klęski elementarne: petycyę l. 81. księdza Zachariasza Czesnoka, grecko-katolickiego proboszcza w Hyrowie w powiecie krośnieńskim o zapomogę z powodu zniszczenia jego gruntu i pól przez wylew potoków górskich; petycyę l. 119 Zwierzchności gminy Posady dolnej w powiecie sanockim, o udzielenie bezzwrotnej zapomogi z powodu szkód przez wylew rzeki Taby; petycyę l. 259 Zwierzchności gminy Dobranowice poszkodowanej przez deszcze i burze, o zapomogę na zakup zboża na zasiew; petycyę l. 267 p. Piotra Garbaczynskiego, właściciela folwarku Mokrzec w powiecie pilzneńskim, zniszczonego trzzechkrotnym wylewem w r. z. rzeki Wisłoki, o zapomogę lub pożyczkę z funduszów na ten cel wyznaczonych; petycyę l. 279 p. Cypryana Leszczyja nauczyciela szkoły ludowej w Czerniowie powiecie rohatyńskim, zniszczonego wylewem rzeczki Świerz, o udzielenie mu zapomogi; petycyę l. 332 Zwierzchności gminy Terszakowa w powiecie rudeckim, zniszczonej przez wylewy Dniestru i Bystrzycy, o zapomogę na zakupienie zboża dla wyżywienia się i zasiewów; petycyę l. 333 Zwierzchności gminy Manasterca w powiecie stryjskim, zniszczonej wylewem Dniestru, o zapomogę na kupno zboża dla wyżywienia się i zasiewu; petycyę l. 335 gminy miasta Radymna w powiecie jarosławskim, dotkniętej klęską powodzi i nieurodzaju, o zapomogę i wstrzymanie egzekucyi podatków; petycyę l. 499 p. Tadeusza Strzeleckiego właściciela folwarku Wola krecowska w powiecie sanockim, którego grunta wezbrany potok górski Lachawka zasypał w części żwirem i kamieniami, na reszcie gruntów plony zupełnie zniszczył i zrujnował budynki, o zapomogę lub pożyczkę bezprocentową; petycyę l. 500 Wydziału Rady powiatowej nowotargskiej, bo pola wielu gmin w tym powiecie zniszczyły wezbrane potoki górskie, o zapomogę dla ludności tych gmin; petycyę 501 p. Bojomira Eminowicza dzierzawcy folwarku Równie w powiecie krośnieńskim, który utracił cały zbiór tegoroczny przez powódź i wylew rzeki Jasiółki 11 sierpnia, o bezprocentową pożyczkę na zakup zboża do siewu i paszy dla bydła oraz dla wyżywienia czeladzi; petycyę l. 693 Zwierzchności gminy Łahodowce w powiecie przemyskim, której ludność cierpi niedostatków z powodu zniszczenia zbiorów przez deszcze, o zapomogę dla wyżywienia się; petycyę l. 694 p. Juliana Zdzieńskiego dzierzawcy folwarku Stankowa w powiecie liskim, zniszczonemu przez powódź w czerwcu i sierpniu r. z., o zasiłek bezzwrotny lub pożyczkę bezprocentową na zakup zboża do siewu i paszy; petycyę l. 695 Zwierzchności gminy Hołuczków w powiecie sanockim, poszkodowanej przez deszcze i wylew wód, o bezzwrotną zapomogę; petycyę l. 696 p. Oleksy Szczura i innych członków Zwierzchności gminy Wola krecowska w powiecie sanockim, której ludność zniszczona klęską elementarną a prócz tego tyfusem, prosi o zapomogę bezzwrotną; petycyę l. 939 Wydziału Rady powiatowej samborskiej, o udzielenie powiatowi pożyczki bezprocentowej przynajmniej w kwocie 15.000 zł. w. a. dla niesienia pomocy ludności gmin zniszczonych przez powódź w r. z.; petycyę l. 127

dziewięćdziesięciu gospodarzy w Haliczu, o zapomogę z powodu zniszczenia przez wylew Dniestru; petycją l. 464 księdza Jana Nejdach gr. katolickiego proboszcza w Ninonicach o zasiłek z powodu zniszczenia przez wylew Sanu; petycją l. 549 Zwierzchności gminy Saska kameralna w powiecie drohobyckim, o zapomogę z powodu zniszczeń zrządzonych przez wylew Dniestru; petycją l. 829 mieszkańców przysiółka Babina Zarzecznego o potrzebne budowle wodne w celu zabezpieczenia tego przysiółka od wylewów rzeki Łomnicy; petycją l. 890 gminy Zurkotyn w powiecie turczańskim, o zapomogę na żywność i siew z powodu zniszczenia pól i plonów przez wylew potoków górskich; petycją l. 891 gminy Saska kameralna w powiecie drohobyckim, o zapomogę i pożyczką bezprocentową 1.200 zł. dla wyżywienia się, bo cały plon zeszłoroczny zniszczył wylew Dniestru; petycją l. 849 księdza Maksyma Kalinicza grec. katolickiego proboszcza w Zakotyńcu w powiecie turczańskim, o zasiłek dla częściowego wynagrodzenia szkód zrządzonych powodzią; petycją l. 938 Zwierzchności gminy Zakomarcze w powiecie złoczowskim, o zasiłek dla zakupienia zboża za zasiew wiosenny, albowiem cały zbiór zeszłoroczny zniszczony został przez klęski elementarne; petycją l. 958 Zwierzchności gminy Głogowiec w powiecie łańcuckim o zapomogę i roboty w celu ubezpieczenia brzegów rzeki Wisłoki, która w każdym wezbraniu wód i w zeszłorocznym wylewie obrywa brzegi, zabiera grunta i grozi zalaniem wsi; petycją l. 970 Zwierzchność gminy Wierbiąż w powiecie rudnickim, o zasiłek bezzwrotny i pożyczką bezprocentową dla złagodzenia szkód zrządzonych przez powódź; petycją l. 997 Zwierzchności gminy Białki, o zasiłek na roboty w celu zwrócenia granicznej rzeki Białki do dawnego koryta, bo w czasie powodzi w r. z. zmieniła koryto odcinając na stronę węgierską kilkadziesiąt morgów pastwiska będącego własnością gminy Białki; petycją l. 1002 komitetu ratunkowego okręgu dynowskiego w powiecie brzozowskim, o zasiłki bezzwrotne dla ludności zniszczonej powodzią w tym okręgu, przyczem komitet powołuje się na sześć petycyj następnych od l. 1003 do liczby 1008; petycją l. 1003 gminy miasta Dynowa o udzielenie zasiłku bezzwrotnego, z powodu zupełnego zniszczenia plonów na gruntach mieszkańców tej gminy leżących nad Sanem przez wylew tej rzeki; petycją l. 1004 zwierzchności gminy Wołodza o udzielenie zasiłku bezzwrotnego na żywność i zasiew, bo wylew Sanu w r. z. zniszczył zupełnie plony na wszystkich gruntach należących do mieszkańców tej gminy; petycją l. 1005 zwierzchności gminy Bachórz z przysiółkiem Chodorówką, o zasiłek bezzwrotny dla zakupienia żywności i zboża na zasiew wiosenny, z powodu zupełnego zniszczenia plonów zeszłorocznych przez wylew Sanu; petycją l. 1006 zwierzchności gminy Wara w powiecie brzozowskim, o zasiłek bezzwrotny na żywność i zasiew, bo plony w r. z. zniszczyła powódź z wylewów Sanu i rzeczki Izdebka; petycją l. 1007 zwierzchności gminy Bartkowska w powiecie brzozowskim, o zasiłek bezzwrotny na zasiew wiosenny, z powodu zniszczenia zrządzonego wylewem Sanu; petycją l. 1008 zwierzchności gminy Siedliska w powiecie brzozowskim, o udzielenie mieszkańcom gminy zasiłku bezzwrotnego na żywność, na zasiew i na kupno paszy dla bydła, bo cały plon zniszczył w r. z. wylew Sanu.

We Lwowie dnia 27 stycznia 1894.

Zastępca przewodniczącego :
St. Badeni.

Sprawozdawca
Leon Chrzanowski.

